

8. Leha Ye. & Liashenko S. (2023). Metody ta alhorytmy otsiniuvannia tsyfrovoy infrastruktury zakladiv vyshchoi osvity. *Suchasnyi stan naukovykh doslidzhen ta tekhnolohii v promyslovosti*, 2 (24), pp. 90—103. DOI: <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2023.24.090>.
9. Bykova V. Yu. & Spirina O. M. [eds.]. (2014). *Naukovo-orhanizatsiini zasady proektuvannia merezhi elektronnykh bibliotek ustanov NAPN Ukrainy*. Kyiv : Atika.
10. Novalska T. V., Horban Yu. I., Bachynska N. A. & Prystai H. I. (2024). Publichni biblioteki Ukrainy yak skladova informatsiinoho sprotyvu rosiiskii ahresii. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*, 65, pp. 69—82. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.065.05>.
11. Novalska Yu. (2024). Metodychna robota bibliotek Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 2, pp. 10—15. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.2\(331\).10-15](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2024.2(331).10-15).
12. Novytska T. L. & Sikora Ya. B. (2024). Suchasni tekhnolohii ta funktsionalni mozhlyvosti vykorystannia naukovykh elektronnykh bibliotek. *Perspektyvy ta innovatsii nauky. Serii "Pedagogika", Serii "Psiholohiia", Serii "Medytsyna"*, 11(45), pp. 700—713. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11\(45\)-700-713](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-11(45)-700-713).
13. Onyshchenko O. (2021). Tsyfrovizatsiia — stratehichni shliakh rozvytku bibliotечної sfery. *Bibliotечnyi visnyk*, 4, pp. 3—9.
14. Perevoznyk T. V. (2020). Komiuniti-aspekty respektabelnoi biblioteki. *Bibliotечно-informatsiine seredovyshe yak draiver zmin ta innovatsii v osviti : materialy 2-i Vseukr. nauk.-prakt. konf, m. Kharkiv, 30 zhovt. 2020 r.* Kharkiv, pp. 65—69. Available at: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/13367/1/komiuniti_aspekty_respektabelnoi_biblioteki.pdf [Accessed 27.05.2025].
15. Puhach L. Yu. (2022). Perspektivy innovatsiinykh zmin u bibliotечnii diialnosti: pohliady vitchyznianskykh vchenykh. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 2, pp. 14—20. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2022.263800>.
16. Samokhina Zh. (2024). Vykorystannia instrumentarii tsyfrovoho marketynhu v diialnosti bibliotek. *Bibliotечnyi visnyk*, 1, pp. 12—22. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2024.01.012>.
17. Stadnyk N. I. (2019). *Rozrobka prohramnoho zabezpechennia administruvannia bibliotечnykh danykh na osnovi vykorystannia systemy Koha iz vbudovanyim modulem katalohizatsii*. Ternopil. Available at: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/30637/4/dyplom_Stadnyk_K_2020.pdf [Accessed 27.05.2025].
18. Tiurkedzhy N. S. (2023). *Asystyvni tekhnolohii v dokumentno-informatsiinykh strukturakh: servisnyi pidkhid*. PhD. Kharkiv. derzh. akad. kultury. Kharkiv.
19. Cox J. (2023). The Position and Prospects of Academic Libraries: Strengths and Opportunities. *New Review of Academic Librarianship*, 29 (4), pp. 367—393. DOI: <https://doi.org/10.1080/13614533.2023.2238692>.

Надійшла до редакції 20.10.2025

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.12\(353\).16-22](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.12(353).16-22)
УДК 021:005.334](477)(045)

Галина Салата,

докторка історичних наук,
професорка кафедри інформаційної
діяльності та зв'язків з громадськістю КНУКіМ
salaty@bigmir.net
<https://orcid.org/0000-0002-2673-8463>

Надія Бачинська,

кандидатка педагогічних наук,
професорка кафедри інформаційної діяльності
та зв'язків з громадськістю КНУКіМ
n.bachynska17@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3912-7108>

Кризова комунікація та соціальна реальність: інформаційна роль бібліотек в екстремальних ситуаціях

У статті досліджено інформаційну функцію бібліотек у контексті екстремальних ситуацій, зокрема воєнних конфліктів, пандемій і техногенних катастроф. Увагу зосереджено на специфіці кризової комунікації й трансформаціях соціальної реальності, що супроводжують ці виклики. В умовах інформаційної перенасиченості, недовіри до медіа та поширення дезінформації бібліотеки постають як соціальні інститути, здатні не лише забезпечити доступ до верифікованих знань, а й стабілізувати комунікативне середовище. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування й емпіричне підтвердження здатності бібліотек виконувати функції інформаційно-комунікаційних хабів у кризових обставинах. Методологічну базу дослідження становлять структурно-функціональний, соціокомунікаційний і порівняльно-аналітичний підходи, що дали змогу проаналізувати кейси діяльності українських бібліотек у 2020—2024 рр. Обґрунтовано доцільність інтеграції бібліотечних закладів у стратегії національної безпеки й управління кризами, окреслено перспективи підвищення їхнього потенціалу як осередків громадянської підтримки, довіри та інформаційної резильєнтності.

Ключові слова: бібліотеки; кризова комунікація; соціальна реальність; екстремальні ситуації; інформаційна безпека; дезінформація; інформаційна резильєнтність; комунікаційні стратегії; соціальна підтримка; інформаційно-комунікаційний хаб

Постановка проблеми. Останні роки засвідчили, наскільки крихкою може виявитись інформаційна стабільність суспільства в умовах екстремальних викликів (війни, пандемії, техногенні інциденти, природні катастрофи, соціальні потрясіння), адже загострюється потреба в надійних інституціях, які не лише поширюють перевірену інформацію, а й виконують функцію морального, освітнього та навіть психологічного підґрунтя. Такими установами дедалі частіше стають бібліотеки, а їхній вплив у періоди соціальних потрясінь, на перший погляд, є неочевидним, але надзвичайно вагомим за змістом. У добу гібридних загроз, масових міграцій, пандемій та інформаційних війн роль бібліотек у кризовій комунікації набуває принципово нового виміру. Сучасна бібліотека — це не лише місце збереження знань, а й активний суб'єкт формування інформаційної безпеки, платформа для суспільного діалогу, простір психологічної стабілізації в екстремальних умовах, що трансформується у центр адаптації, координації й комунікації.

Порівняно з іншими каналами взаємодії бібліотеки менше підвладні політичній кон'юктурі та мають більший кредит довіри серед населення, особливо в малих громадах. Водночас дослідження ролі бібліотек у кризових ситуаціях залишається точковим і часто обмеженим описом окремих прикладів. Важливо перейти до системного розуміння їх ролі як структур соціальної резильєнтності — таких, що забезпечують збереження інформаційного порядку, формують простір для критичного осмислення подій, а також підтримують горизонтальні зв'язки у громадах. Особливої уваги варті кейси українських бібліотек у період 2020—2024 рр., коли вони мали виконувати покладені нетипові, але вкрай важливі завдання: від роз'яснення офіційних рішень до координації локальної волонтерської допомоги. Актуалізується й запит на переосмислення ролі бібліотек у державній інформаційній політиці, зокрема в аспектах управління кризами й протидії дезінформації.

Методологічно пропонується дослідження спирається на структурно-функціональний, соціокомунікаційний і порівняльно-аналітичний підходи.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема кризових комунікацій є предметом активного наукового дослідження та міждисциплінарного аналізу, що охоплює соціально-комунікаційну, інформаційну, управлінську, психологічну й медійну площини. Питання ролі бібліотек у суспільних трансформаціях і кризових процесах останніми роками дедалі частіше порушують в українському науковому дискурсі. Зокрема, певні

аспекти бібліотечної діяльності в умовах надзвичайних ситуацій розглянуто у працях Т. Ярошенко, О. Сербіна [1; 2], В. Касьяна, Г. Салати та Н. Бачинської [3—5] та інших. Науковці акцентують на потребі адаптації інституцій до нових викликів, упровадженні процесів цифрової трансформації та зміцненні довіри до бібліотек як джерел достовірної інформації.

Попри наявні напрацювання, недостатньо вивченими залишаються механізми, завдяки яким бібліотеки здатні впливати на структуру соціальної взаємодії у кризові періоди, а також специфіка комунікаційної взаємодії між бібліотеками, місцевою владою та громадськістю, що зумовлює потребу комплексного дослідження інформаційної ролі бібліотек як елементів соціального механізму стійкості в екстремальних обставинах.

Метою статті є осмислення інформаційної ролі бібліотек в умовах екстремальних ситуацій, з урахуванням специфіки кризової комунікації та трансформацій соціальної реальності.

У фокусі авторок — здатність бібліотек функціонувати як інформаційно-комунікаційні хаби, що забезпечують суспільству доступ до верифікованої інформації, сприяють зниженню соціальної напруги, формуванню інформаційної резильєнтності та зміцненню довіри.

Серед **завдань** дослідження: проаналізувати особливості комунікативної взаємодії бібліотек з громадськістю в кризових умовах; обґрунтувати доцільність інтеграції цих інституцій у стратегії національної безпеки й управління кризами.

Пропоноване дослідження має стати внеском у наукове осмислення сучасної ролі бібліотек у формуванні стійких інформаційних і соціальних середовищ, а також окреслити шляхи підвищення їх потенціалу в умовах нестабільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних викликів, зумовлених пандемією COVID-19, воєнними діями, техногенними аваріями й іншими кризовими подіями, надає підстави до висновків, що бібліотеки України дедалі частіше опиняються у центрі комунікаційного реагування. У складних соціально-політичних умовах вони стають дієвими учасниками процесів соціальної адаптації, стабілізації емоційного фону та протидії інформаційним загрозам. Зокрема, в умовах повномасштабної війни бібліотечні установи почали виконувати функції хабів довіри — місць, де люди можуть отримати емоційну підтримку, доступ до цифрових сервісів, а також брати участь у культурних і просвітницьких заходах, що сприяють збереженню ідентичності й згуртованості громади.

Результати порівняльного аналізу досвіду інших країн свідчать про впровадження схожих практик. Наприклад, у США під час урагану "Катріна" (2005) бібліотеки Нового Орлеана слугували тимчасовими інформаційними центрами, допомагаючи мешканцям відновити документи й отримати доступ до державних сервісів. У Норвегії публічні бібліотеки внесено до протоколів дій у

разі надзвичайних ситуацій: заклади зобов'язані розробити плани забезпечення зв'язку з громадою. Порівняльно-аналітичний метод вивчення проблеми дав змогу зіставити підходи до кризової бібліотечної комунікації в Україні й за кордоном, що підтверджує універсальність тенденції до переосмислення ролі бібліотек у надзвичайних ситуаціях (табл. 1).

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика функцій бібліотек у кризових ситуаціях
(на прикладі окремих країн)**

Країна	Основні функції бібліотек у кризових ситуаціях	Роки активної реалізації	Співпраця з урядом / неурядовими організаціями (НУО)
Україна	Інформування, психологічна підтримка, адаптація внутрішньо переміщених осіб, фактчекінг	2020—2024	Так (МОН, "Інтерньюз-Україна", місцева влада)
США	Інформування, допомога з документами, доступ до електронних сервісів	2005, 2020—2023	Так (ФЕМА, місцеві органи самоврядування)
Норвегія	Стратегічне планування, автономні інформаційні центри	2018—2024	Так (Національна стратегія цивільного захисту, Стратегія національної безпеки)
Польща	Підтримка біженців, освітні ініціативи, протидія фейкам	2022—2024	Так (мігрантські служби, освітні інституції)
Японія	Забезпечення доступу до кризових даних, кібербезпека, евакуаційна логістика	2011, 2020—2023	Так (місцеві органи, цифрові служби реагування на надзвичайні ситуації)

Джерело: сформовано авторками.

Отже, українські бібліотеки у кризових ситуаціях виконують такі основні соціально-інформаційні функції: інформування населення, психологічна підтримка, адаптація внутрішньо переміщених осіб, фактчекінг для протидії дезінформації. Активна діяльність припадає на останні роки (2020—2024), що пов'язано зі збройною агресією та супутніми гуманітарними викликами. Важливою є тісна співпраця з державними установами (МОН), міжнародними організаціями й місцевою владою, що забезпечує ефективне залучення ресурсів та оперативний обмін інформацією.

На діагр. 1 продемонстровано основні напрями діяльності бібліотек під час кризових ситуацій. Найбільша частка припадає на інформаційну підтримку населення (35%): фактчекінг, доступ до офіційної інформації та протидія дезінформації. На другому місці — психосоціальна підтримка й адаптація вразливих груп (25%): допомога внутрішньо переміщеним особам, психологічна стабілізація. Допомога з цифровими сервісами (20%): оформлення документів, доступ до інтернету, е-послуг. Освітні ініціативи та просвіта (15%): навчання медіаграмотності, кризова просвіта, тренінги також є суттєвими компонентами.

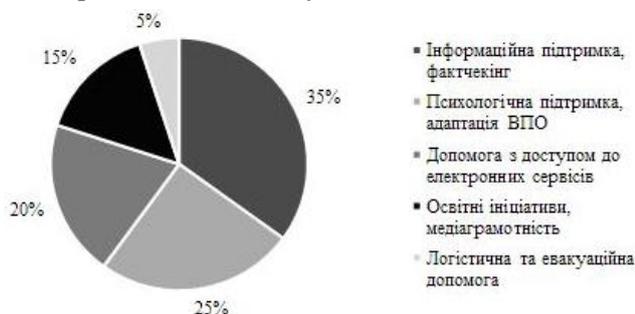
Найменшу частку (5%) становить евакуаційна та логістична підтримка: навігація, карта укриттів, координація дій у надзвичайних ситуаціях, характерна переважно для надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Діяльність бібліотек США зосереджено на практичній допомозі під час криз: інформуванні, підтримці в оформленні документів, забезпеченні доступу до електронних сервісів, що критично важливо під час стихійних лих чи пандемій, та охоплює період після урагану "Катріна" (2005) і пандемію COVID-19 (2020—2023). Співпраця з Федеральним агентством з надзвичайних ситуацій (ФЕМА) та місцевими органами влади демонструє інтегрованість бібліотечної системи в загальнонаціональну систему реагування на надзвичайні ситуації.

Норвегія відрізняється стратегічним підходом: бібліотеки діють як автономні інформаційні центри з довгостроковим плануванням. Їхня роль у кризах — не лише реактивна, а й превентивна функція, підтримка стійкості громад через інформаційне забезпечення та координацію.

Польські бібліотеки виконують важливі соціальні функції, спрямовані на підтримку біженців, реалізують освітні ініціативи та борються з

дезінформацією (проти дія фейкам). Активність у 2022—2024 рр. пов'язана з допомогою великій кількості біженців, що позначилося на пріоритетах роботи цих інституцій.

Діагр. 1. Напрями діяльності бібліотек у кризових ситуаціях (на основі порівняння кейсів п'яти країн)

Джерело: сформовано авторками.

Бібліотеки Японії виконують технічно-організаційні функції: забезпечення доступу до кризових даних, кібербезпека й евакуаційна логістика. Активність у 2011 р. (після цунамі й аварії на АЕС у Фукусімі) та в період 2020—2023 рр. відбиває специфіку японських криз — природні катастрофи й технологічні виклики. Співпраця з місцевими органами та цифровими службами демонструє високий рівень цифровізації й інтеграції бібліотек у систему надзвичайного реагування.

Функції бібліотек у кризах мають національні особливості: в Україні та Польщі — акцент на соціальній підтримці та боротьбі з дезінформа-

цією, у США — на практичній допомозі та доступі до послуг, у Норвегії — на стратегічному плануванні, у Японії — на технічній і цифровій підтримці. Загалом, роль бібліотек трансформується від традиційних інформаційних центрів до комплексних структур, що забезпечують соціально-інформаційну підтримку, кібербезпеку, логістику й цифрову інтеграцію. Порівняльний аналіз засвідчив, що бібліотеки різних країн адаптують функції відповідно до специфіки криз і національних викликів.

Отже, сучасна бібліотека в екстремальних умовах виконує не лише традиційну інформаційно-документну функцію, а й стає інституцією соціальної дії, що забезпечує сталість, орієнтацію в подієвому полі та збереження інформаційного суверенітету громади. Українські бібліотечні заклади у кризових умовах демонструють високу здатність до адаптації та соціального реагування, переходять від ролі інформаційного провайдера до повноцінного комунікаційного вузла — простору довіри, що допомагає зняти напругу, підтримати психоемоційний стан населення, сформувати колективну відповідальність за протидію дезінформації. Систематизація та підтримка таких ініціатив є важливим кроком до інтеграції бібліотек у стратегії управління ризиками й інформаційної безпеки на всіх рівнях державного та недержавного менеджменту (табл. 2).

Таблиця 2

Функціональні ролі бібліотек у кризовій комунікації

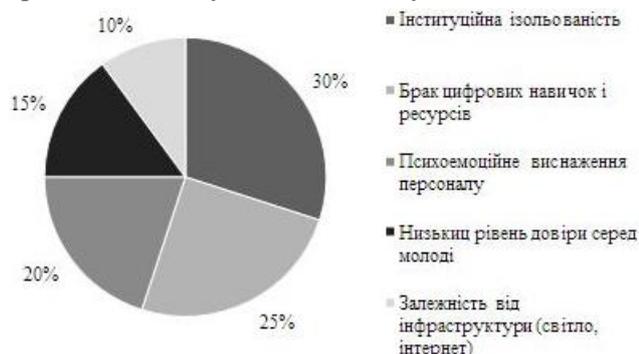
Напрямок діяльності	Конкретні функції бібліотеки	Очікувані результати
Інформаційна безпека	Надання перевіреної інформації, фактчекінг, боротьба з фейками	Зниження паніки, підвищення рівня довіри до офіційних джерел
Психосоціальна підтримка	Організація груп підтримки, надання доступу до інформації для зниження тривожності	Психологічна стабілізація користувачів
Комунікаційне посередництво	Посередництво між владою, громадами, неурядовими організаціями; поширення офіційних повідомлень	Підвищення рівня інформування та мобілізації населення
Навчання та просвіта	Проведення тренінгів з медіаграмотності, інструктажів щодо дій у кризах	Підвищення рівня готовності населення
Цифрова підтримка	Доступ до Wi-Fi, е-сервісів, допомога з документами	Забезпечення цифрової інклюзії

Джерело: сформовано авторками.

Авторки виявили проблемні аспекти та виклики діяльності бібліотечних установ в екстремальних ситуаціях: більшість із них не мають заздалегідь розроблених протоколів дій у надзвичайних станах. Брак сценарного планування, цифрових систем резервного доступу, комунікаційних інструкцій створює ризик інформаційного вакууму в критичні моменти. В екстремальних умовах потік дезінформації загрожуює панікою, а

бібліотекарі не завжди мають інструменти для оперативного відсіювання фейків і деструктивних наративів. Під час надзвичайних ситуацій можуть бути втрачені інтернет-зв'язок, електрика, що знижує ефективність цифрових сервісів. Вважаємо, що вкрай важливе дублювання інформаційних каналів через друковані брошури, автономні офлайн-бази. Окрім того, працівники бібліотек також можуть постраждати

через кризу, що ускладнює виконання професійних обов'язків без належної психологічної підтримки й інституційного захисту.

Діагр. 2. Основні бар'єри ефективної кризової комунікації бібліотек (за результатами експертного оцінювання / опитування)

Джерело: сформовано авторками.

На діагр. 2 наведено результати оцінювання експертів щодо основних перешкод для ефективної роботи бібліотек у сфері кризової комунікації. Найбільш значущою проблемою є інституційна ізоляваність (30%): бібліотеки часто не

вносять до державних стратегій реагування. Брак цифрових навичок та інструментів посідає друге місце (25%), особливо у малих громадах: дефіцит потрібного обладнання, низька цифрова грамотність. Виснаження персоналу (20%): емоційне вигорання, дефіцит кадрів, стрес. Низький рівень довіри серед молоді (15%): стереотипи про бібліотеки як "застарілі" інституції. Залежність від інфраструктури (інтернет, світло) (10%), електропостачання як перешкода наданню послуг доповнюють спектр основних викликів.

Виокремимо й неочевидні ризики ("підводні камені й течії") інформаційної ролі бібліотек в екстремальних ситуаціях (табл. 3).

Дані табл. 3 свідчать, що бібліотеки часто залишаються поза політикою державної безпеки, не внесені до офіційних планів реагування на надзвичайні ситуації; в умовах домінування соціальних медіа бібліотечна інформація може не сприйматися як оперативна чи релевантна; централізовані платформи не завжди враховують унікальні регіональні особливості, які добре знають локальні бібліотеки.

Таблиця 3

Ризики діяльності бібліотек у кризових умовах

Категорія ризику	Приклад / опис ситуації	Можливі наслідки	Дії
Інституційна невидимість	Бібліотеки не внесені до стратегій цивільного захисту	Втрата впливу, недофінансування	Лобювання законодавчих змін
Дезінформаційний тиск	Поширення фейків через соцмережі, брак фактчек-ресурсів	Недовіра до бібліотеки, паніка	Створення внутрішніх протоколів фактчекінгу
Перевантаження персоналу	Надмір навантаження без психологічної підтримки	Вигорання, зниження якості послуг	Навчання, підтримка, чергування
ІТ-залежність	Нестабільність інтернету чи електропостачання	Неможливість надавати електронні послуги	Створення офлайн-альтернатив
Недовіра аудиторії	Стереотипи про "пасивність" бібліотек	Зниження відвідуваності, маргіналізація	Активна присутність у соцмережах, партнерства

Джерело: сформовано авторками.

Реалізація завдання підвищення інформаційної ролі бібліотек в екстремальних ситуаціях потребує таких кроків: інституціоналізація закладів як елементу національної системи кризової комунікації; закріплення на законодавчому рівні участі бібліотек у заходах цивільного захисту й інформаційного забезпечення у кризах; розвиток цифрових компетентностей бібліотекарів через регулярне навчання цифрової безпеки, фактчекінгу, кіберграмотності, що допоможе швидше адаптуватися до змін. Створення автономних інформаційних пунктів завдяки обладнанню бібліотек незалежними джерелами живлення, офлайн-базами даних, друкованими інструк-

ціями як шлях до сталого функціонування в умовах природних, техногенних чи воєнних криз.

Висновки. Бібліотеки стоять на перетині інституційного знання, громадянської довіри й інформаційної відповідальності. У кризових ситуаціях установи можуть трансформуватися з "тихого простору" у "простір дії", здатний консолідувати громаду, забезпечити критично важливу інформацію та сприяти психоемоційній стабільності. Розпізнавання ризиків, інституціональна підтримка й системне навчання — ключ до реалізації повного потенціалу бібліотек як учасників кризової комунікації. Аналіз функціонування бібліотек у контексті кризової комунікації засвідчує

трансформацію їх ролі від традиційних центрів зберігання знань до активних агентів соціальної взаємодії, стабілізації й просвітництва в умовах надзвичайних ситуацій. Серед ключових функцій бібліотечних установ, характерних для міжнародної практики: забезпечення доступу до верифікованої інформації, інформаційно-психологічна підтримка, цифрова інклюзія, навчання кризовій грамотності, участь у логістичних процесах підтримки населення. Водночас дослідження виявило низку викликів, зокрема: інституційну ізоляваність бібліотек у стратегіях цивільного захисту, обмеженість ресурсної бази, брак підготовленого персоналу та недостатній рівень довіри з боку окремих груп користувачів, насамперед молоді.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні системної моделі інтегра-

ції бібліотек до національних і регіональних систем кризового реагування; аналізі впливу інформаційної ролі бібліотек на формування соціальної згуртованості в посткризовий період; порівняльному дослідженні кейсів партнерства бібліотек із неурядовими організаціями, органами влади та медіа у різних країнах; оцінюванні освітнього потенціалу бібліотек як провайдерів знань з інформаційної безпеки та медіаграмотності для широких верств населення.

Питання інформаційної ролі бібліотек в екстремальних ситуаціях потребує не лише наукового осмислення, а й практичного втілення через цільове фінансування, міжсекторне партнерство, цифровізацію та стратегічне позиціонування у сфері кризового менеджменту.

Список бібліографічних посилань

1. Сербін О., Ярошенко Т. Інформаційно-аналітичні центри університетів та бібліотек: виклики часу. *Український інформаційний простір*. 2022. № 2 (10). С. 293—312. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.270017>.
2. Ярошенко Т. О. Цифрова гуманітаристика: нова галузь знань чи "молоде вино в старих міхах"? (До питання концепції, методології, історії, основних центрів і проектів, дискусій довкола). Розділ 6. Культура і мистецтво XXI століття: полілог сучасної гуманітаристики : колект. монографія / відп. ред. Л. П. Бойко. Київ : Видавничий центр КНУКіМ. 2023. С. 168—08.
3. Касьян В. В., Бачинська Н. А., Салата Г. В. Медіабаєр та медіабаїнг у маркетинговому просуванні персонал-стратегій інноваційних бібліотечних проектів. *Національні інтереси України*. 2025. № 5 (10). С. 1078—1090. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-5\(10\)-1078-1090](https://doi.org/10.52058/3041-1793-5(10)-1078-1090).
4. Бачинська Н. А., Салата Г. В. Стратегічне планування інноваційних проектів у галузі бібліотечної справи. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 5 (13). С. 357—369. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2\(10\)-357-369](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2(10)-357-369).
5. Салата Г. В., Бачинська Н. А. Інноваційні проекти у бібліотечній справі України: деякі аспекти проблеми. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 4 (12). С. 858—870. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2\(10\)-858-870](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2(10)-858-870).

Halyna Salata,
Doctor of Historical Sciences,
Professor of the Department
of Information Activities and Public Relation,
Kyiv National University of Culture and Arts

Nadiia Bachynska,
PhD of Pedagogy,
Professor of the Department
of Information Activities and Public Relations,
Kyiv National University of Culture and Arts

Crisis communication and social reality:

the informational role of libraries in extreme situations

This article focuses on the informational function of libraries in the context of extreme situations, including armed conflicts, pandemics, and man-made disasters. Special attention is paid to the specifics of crisis communication and the transformations of social reality accompanying such challenges. In conditions of information overload, distrust in the media, and the spread of disinformation, libraries emerge as social institutions capable not only of providing access to verified knowledge but also of stabilizing the communicative environment. The aim of the study is to theoretically substantiate and empirically confirm the capacity of libraries to function as information and communication hubs in times of crisis. The methodological framework includes structural-functional, socio-communicative, and comparative-analytical approaches, which allowed for the analysis of case studies from Ukrainian libraries between 2020 and 2024. As a result, the article justifies the integration of libraries into national security and crisis management strategies and outlines the prospects for enhancing their potential as centers of civic support, trust, and informational resilience.

Keywords: libraries; crisis communication; social reality; extreme situations; information security; disinformation; informational resilience; communication strategies; social support; information and communication hub

References

1. Serbin O. & Yaroshenko T. (2022). Informatsiino-analitychni tsentry universytetiv ta bibliotek: vyklyky chasu. *Ukrainskyi informatsiynyi prostir*, 2 (10), pp. 293—312. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.270017>.
2. Yaroshenko T. O. (2023). *Tsyfrova humanitarystyka: nova haluz znan chy "molode vyno v starykh mikhakh"?* (Do pytannia kontseptsii, metodolohii, istorii, osnovnykh tsestriv i proektiv, dyskusii dovkola). Rozdil 6. Kultura i mystetstvo XXI stolittia: poliloh suchasnoi humanitarystyky : kolekt. monohrafiia. Kyiv: Vydavnychy tsestr KNUKiM.
3. Kasian V. V., Bachynska N. A. & Salata H. V. (2025). Mediabaier ta mediabainh u marketynhovomu prosuvanni personal-stratehii innovatsiinykh bibliotechnykh proektiv. *Natsionalni interesy Ukrainy*, 5 (10), pp. 1078—1090. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-5\(10\)-1078-1090](https://doi.org/10.52058/3041-1793-5(10)-1078-1090).
4. Bachynska N. A. & Salata H. V. (2025). Stratehichne planuvannia innovatsiinykh proektiv u haluzi bibliotechnoi spravy. *Suspilstvo ta natsionalni interesy*, 5 (13), pp. 357—369. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2\(10\)-357-369](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2(10)-357-369).
5. Salata H. V. & Bachynska N. A. (2025). Innovatsiini proieky u bibliotechnii spravi Ukrainy: deiaki aspekty problemy. *Suspilstvo ta natsionalni interesy*, 4 (12), pp. 858—870. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2\(10\)-858-870](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2(10)-858-870).

Надійшла до редакції 13.06.2025

[https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.12\(353\).22-28](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.12(353).22-28)
УДК 027.53.021(477.63):004.77](045)

Галина Колоскова,
докторка філософії з інформаційної, бібліотечної
та архівної справи, доцентка кафедри медіакомунікацій
та комунікаційних технологій
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
koloskova_h@365.dnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5311-7518>

Цифрові проєкти головної бібліотеки Дніпровського регіону: сучасний стан і перспективи розвитку

Статтю присвячено актуальній проблемі реалізації цифрових проєктів у Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Первоучителів слов'янських Кирила та Мефодія з метою створення власних електронних інформаційних ресурсів, продуктів і послуг для кількісного, якісного, оперативного забезпечення інформаційних потреб віддалених користувачів у контексті цифровізації міста й регіону.

Наголошено, що дослідження цифрових проєктів головної бібліотеки регіону є актуальним, оскільки в умовах воєнного стану установа продовжує розширювати традиційні функції сховища документів, постійно впроваджуючи цифрові технології в діяльність, зокрема для створення інформаційних ресурсів, продуктів і послуг. Визначено, що в умовах цифровізації особливого значення набуває інформаційно-технологічний напрям проєктної діяльності бібліотеки з метою створення власних електронних ресурсів і продуктів; запровадження послуг у дистанційному форматі.

Проаналізовано цифрові проєкти головної бібліотеки Дніпровського регіону. З'ясовано роль і значення бібліотечних цифрових проєктів для створення власних і спільних з іншими структурами інформаційних ресурсів, збереження культурної й історичної спадщини, забезпечення інформаційних потреб віддалених користувачів. Розглянуто сучасний стан і перспективи розвитку цифрових проєктів головної бібліотеки Дніпровського регіону в умовах воєнного стану.

Ключові слова: Дніпровський регіон; ДОУНБ; цифрові проєкти; інформаційні ресурси; портал "ДніпроКультура"; краєзнавча електронна бібліотека

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека (ДОУНБ) продовжує розширювати традиційні функції сховища документів, трансформуючись у багатопрофільний інформаційний центр, діяльність якого спрямована на якнайповніше забезпечення запитів різноманітних категорій користувачів. Нині традиційне розуміння біб-

ліотеки як окремого документного фонду змінюється завдяки підходу до неї як до сучасної інформаційно-комунікаційної установи, що не лише акумулює зовнішні бази даних, а й створює власні, взаємодіє з іншими структурами, надає доступ до світових інформаційних ресурсів, постійно розширює спектр послуг і сервісів відповідно до вимог часу та під впливом зовнішніх обставин [1; 11].